

УДК 336.1:504.062.2

Скриль В.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства та управління персоналом
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

Василенко Є.Р.

*студентка
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

ФІНАНСУВАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ПРОЕКТІВ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ТА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНУ

FINANCING ENERGY EFFICIENCY PROJECTS: THE EUROPEAN EXPERIENCE AND ITS IMPLEMENTATION IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто питання європейського досвіду щодо фінансування енергоефективних проектів. Узагальнено висновки щодо можливості імплементації цього досвіду в Україні. Зазначено, що існуючі механізми фінансування, які успішно зарекомендували себе в інших державах, придатні і мають бути використані в українських реаліях.

Ключові слова: енергозбереження, енергоефективність, європейський досвід, фінансові механізми, енергоефективні проекти.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены вопросы европейского опыта финансирования энергоэффективных проектов. Обобщены выводы о возможности имплементации этого опыта в Украине. Отмечено, что существующие механизмы финансирования, которые успешно зарекомендовали себя в других государствах, пригодны и должны быть использованы в украинских реалиях.

Ключевые слова: энергосбережение, энергоэффективность, европейский опыт, финансовые механизмы, энергоэффективные проекты.

ANNOTATION

The questions of European experience in financing energy efficiency projects. Generalized conclusions about the possibility of implementing this experience in Ukraine. Indicated that existing financing mechanisms that have proven successful in other countries, and are suitable to be used in the Ukrainian realities.

Keywords: energy conservation, energy efficiency, the European experience, financial mechanisms, energy efficiency projects.

Постановка проблеми. Курс на вступ до Європейського Союзу є головним та незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України. Однією з основних складових цього процесу є енергобезпека країни. Досягнення хоча б такого рівня енергетичної незалежності, який існує в країнах Європи, можливо за рахунок упровадження енергоефективних проектів у всі сфери економіки. В Україні Державною цільовою економічною програмою енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010–2016 рр. на проекти з підвищення енергоефективності передбачений обсяг інвестицій на загальну суму 28 млрд. євро [1]. Однак попередні роки характеризувалися недосягненням заплано-

ваних значень фінансування. За цей час фактично використано лише третину фінансування [1; 2]. Відповідно, ситуація, що склалася на вітчизняному ринку енергоефективних проектів, вимагає додаткового залучення фінансових інвестицій із альтернативних джерел.

Саме імплементація європейського досвіду багатоканальної системи фінансування енергоефективних проектів може дати не лише вже перевірену часом практику, але й дозволить запобігти помилкам у цій сфері та уникнути негативних наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Початок ґрунтовних наукових досліджень питань підвищення енергоефективності припадає на початок 90-х років ХХ ст., з часу здобуття Україною незалежності. Значний внесок у дослідження даної теми зробили праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: Л.С. Беляев, І.А. Вольчин, В.В. Воропай, С.П. Денисюк, М.П. Ковалко, М. Краснянский, Я.Н. Лугинський, Н. Мусис, А.А. Туменов, А.К. Шидловський тощо. Але окремі аспекти досліджуваного питання потребують подальших досліджень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених дослідженню існуючих механізмів фінансування енергоефективних проектів, досі не вироблений єдиний концептуальний підхід до окресленої проблеми. На сьогодні існують різні протиріччя у підходах до формування механізму фінансової політики у сфері енергозбереження, методів та інструментів економічного стимулювання енергоефективних проектів. Природно, що така вагома для нашої країни проблема потребує подальшого вивчення і визначення шляхів її розв'язання.

На сьогодні невідкладної уваги потребують питання удосконалення існуючих механізмів фінансування енергоефективних проектів з урахуванням кращих європейських практик.

Мета статті полягає у дослідженні досвіду європейських країн щодо фінансового забез-

печення енергоефективних проєктів, а також виявленні можливостей його застосування для побудови ефективної системи фінансування енергозбереження в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вагомий позитивний досвід розробки з послідовного і системного впровадження політики енергоефективності та енергозбереження накопичено Європейською спільнотою. Головні напрями цієї політики були пов'язані з упровадженням у всіх напрямках народного господарства енергетично заощадливих технологій і енергозберігаючого обладнання, активізацією використання альтернативних джерел енергії, скороченням технологічних і комерційних втрат при виробництві, транспортуванні та споживанні енергоносіїв. А завдяки реалізації обґрунтованої, послідовної і досить амбітної політики з виконання цілеспрямованих заходів щодо впровадження енергоефективних та енергозберігаючих промислових, транспортних і будівельних технологій, запровадження енергетичного маркування та більш жорстких норм і стандартів енергоспоживання, розширення переліку енергетичних сервісних послуг та нарощення виробництва відновлюваних джерел енергії країнам ЄС вдалося досягти відчутного результату [3].

Для досягнення рівня енергетичної незалежності країн Європи нам на сьогодні невідкладно потрібно удосконалити механізми фінансування енергоефективних проєктів. Для цього варто розглянути європейські практики фінансування проєктів.

Світовий досвід показує існування таких типів інвестиційних механізмів, які використовуються при фінансуванні енергоефективних проєктів (рис. 1).

Отже, розглянемо більш детально досвід провідних країн світу у вирішенні проблем ефективного управління енергозбереженням.

Досвід Німеччини. У більшості європейських країн понад 40% первинних енергетичних ресурсів споживається будинками. Це найбільший сектор національної економіки з точки зору енергоспоживання, за яким ідуть промисловість і транспорт. І майже 30% усієї отриманої енергії у Німеччині використовують приватні домовласники. При цьому більше 80% енергії, що витрачається, йде на опалювання приміщень [5, с. 97].

Також постійне зростання цін на газ й інші енергоносії і залежність Німеччини від країн-експортерів дала про себе знати й під час конфлікту між Росією й Україною, що стало приводом для нового витка дебатів про німецьку енергетичну політику.

Після Другої світової війни житлові масиви Східної Німеччини склалися переважно з модульних панельних будинків, в яких не здійснювалось технічне обслуговування освітлення та ліфтів, покрівлі часто протікали, а огорожувальні конструкції мали недосконалу ізоляцію від холоду та спеки, або взагалі її не мали. Технічні системи тепло-, енерго- та водопостачання були застарілими, які майже не можна було регулювати, через що вони були надзвичайно неефективними. Ці недоліки призводили до надвеликого енергоспоживання. Шістнадцятирічний досвід Німеччини показує, що найбільш енергозберігаючий ефект досягається при комплексній санації будинку, що включає в себе заходи з урахуванням технічних, економічних (фінансових) та соціальних факторів багатопверхового будинку. Метою санації є: встановлення первісного технічного стану будівлі; покращання умов проживання на довгий період часу; забезпечення сталої економії енергії, ресурсів; зниження тепловитрат та підвищення ринкової вартості житла. У Східній Німеччині була проведена санація у близько 70% квартир панельних будинків серійної забудови за період

Кредитне фінансування та схеми часткових гарантій	• Відбувається комерційними банковими установами, або спеціалізованими агенціями, фондами револьверного фінансування
Використання енергосервісних компаній	• ЕСКО, це такі компанії, які використовують контракти гарантування результатів енергозаощаджень для здійснення інвестицій на об'єктах комунальної чи приватної власності
Використання компаніями теплозабезпечення схем Demand-Side-Management	• В програмах DSM, компанії з постачання тепла організують впровадження енергоефективних проєктів у споживачів, забезпечуючи фінансування, технічні рішення та контрактні відносини з споживачами
Інші види фінансування	• У формах Публічно-Приватного Партнерства, грантів або Альянсів Глобального Розвитку, фінансування у форматі Кіотського Протоколу

Рис. 1. Типи інвестиційних механізмів для енергоефективних проєктів, що використовуються у світовій практиці [4]

з 1991 по 2008 р. У Берліні 60% панельних будинків було модернізовано повністю, 25% – частково. Загальні витрати на проведення модернізації панельних будинків у Німеччині склали 6,2 млрд. євро. Витрати на повну модернізацію однієї квартири складають приблизно 23 тис. євро, з цієї суми 8,5 тис. євро направляється на забезпечення показників енергоефективності квартири та будівлі в цілому [4].

Фінансування вищезазначених заходів здійснюється із залученням коштів власників. Для цього власнику надається кредит на 25 років під 3% річних. Частина витрат сплачувалася з Федерального бюджету. Замовник будівництва – власник. У результаті санації річне енергоспоживання будинків та тепловитрати через зовнішні огорожувальні конструкції знизилися до рівня, характерного для сучасних житлових будинків, які будують сьогодні у Німеччині. Але найбільш поширеним та популярним кроком до енергоефективності в будівлях Німеччині, звісно, є будівництво енергоефективних та «пасивних» будинків.

Те, що зараз вважається енергоефективним будинком в Україні, у Німеччині вже стандарт. Жоден будинок, який сьогодні будується у Німеччині, не може мати ізоляції менше, ніж 10 см. Отже, в якомусь сенсі всі вони є енергоефективні. Крім того, близько 20% котеджів, що на сьогодні будуються, – це вже енергопасивне житло.

З початку 1995 р. було введено державний стандарт з енергоспоживання. Це поставило доволі високу планку для будівництва, наблизивши його до енергоефективного. Згодом почалися державні програми підтримки будівництва приватного житла за енергозберігаючими стандартами. Важливо відмітити, що впровадження енергоефективності та енергозбереження у Німеччині фінансують банки та крупні корпорації. Скажімо, якщо хтось захоче сьогодні збудувати енергопасивний чи енергозберігаючий будинок, тоді він може отримати кредит із дуже низьким відсотком. Німецький банк розвитку KfW – це провідний банк сприяння як для внутрішньої економіки, так і для країн, що розвиваються, та країн, що знаходяться у процесі трансформації. Основний капітал KfW складається з частки ФРН (80%) та частки федеральних земель (20%). З власною сумою балансу 350 млрд. євро банк належить до крупних банків Європи та кредитує проекти з енергозбереження при умові надання державних та муніципальних гарантій та працює, як правило, з компаніями, які є підконтрольні державі по проектам, які визначені як пріоритетні на державному рівні. Кредитні ресурси виділяються за ставкою, перша частина якої є умовою виділення засобів від уряду Німеччини (0,75% річних на 40 років з 10-річним льотним періодом на оплату кредиту), друга – комерційний процент KfW. У середньому ставка складає близько 10–12% річних. Власний внесок коштів реципієнту має бути не меншим 20% вартості проекту. Мінімальна сума

позики державного сектору – 50 млн. євро та близько 20–30 млн. євро для міст. Основний напрямок фінансування проектів – це реформування інфраструктури житлово-комунального господарства, розвиток місцевого електротранспорту, а також підтримка енергозберігаючих ініціатив [6].

Проаналізуємо *досвід Австрії* як однієї із заощадливіших країн Західної Європи. У країні місцеві домашні господарства витрачають на опалення житла й гарячу воду щорічно близько 2,5 млрд. євро, з урахуванням додаткової потреби – ще 1,5 млрд. євро. У цілому на це витрачається близько 4,5% бюджету господарств. В Австрії вважають, що використовувати тверде паливо (корисні копалини) не вигідно, тому його поступово перестали застосовувати починаючи з 2003 р. Здають свої позиції й дрова, але не остаточно, тому що відомо, що в країні є 450 тис. печей. Але якщо буде ухвалено рішення перевести їх на газ, зміниться весь ринок опалювальних приладів. Це теж ураховано аж до підвищення цін на газ. Досить цікаві розрахунки щодо споживання електроенергії в промисловості. Вони такі ж дуже ретельні, як і в житловому секторі. Статистика свідчить, що австрійська промисловість, яка дає близько 24% валового національного продукту країни, споживає дещо більше 30% електроенергії (це частка від загального кінцевого обсягу споживання). Оскільки більшість австрійських підприємств за місцевими та європейськими вимірами є середніми й малими, у них не вистачає ні чинностей, ні коштів для енергозбереження, тому це бере на себе держава. У країні існує структура організацій, що надають допомогу в питаннях енергозбереження й енергоефективності. Держава через спеціальний банк фінансування комунальних екологічних інвестицій і консалтингових проектів виділяє федеральні субсидії. Ці кошти розподіляються по декількох напрямках: підприємствам на охорону навколишнього середовища й енергозбереження (25%), інвестиції для обладнання ТЕЦ (від 10 до 20%), гранти на поліпшення теплових характеристик старих будинків (25–30%) [49]. Так, усім австрійським суспільством, при активній підтримці законослухняної й дбайливої громадянськості у країні досягли такої економії енергоресурсів, що її досвід став міжнародним надбанням [5, с. 98–99].

Досвід Норвегії почався з розробки програм з енергоефективності у кінці 1970-х років із підготовки кількох планів у вигляді звітів у Норвезький парламент (плани з енергоефективності). Норвезька політика підвищення енергоефективності базується на: стимулюванні гнучкості в процедурах енергопостачання, зниженні прямої залежності від електроенергії, яка використовується в опалювальних цілях, збільшенні частки відновлювальних джерел енергії в загальному енергобалансі країни. У 1991–1992 рр. Норвегія провела лібералізацію ринку електроенергії, у рамках якої був задекларований головний

принцип енергоефективності – високі ціни на електроенергію, що відображають її реальну вартість, можуть зробити інвестиції в сектор енергоефективності рентабельними, у той час як низькі ціни роблять реалізацію більшості програм у цій сфері неможливими [5, с. 100].

У 2000 р. Парламент Норвегії задекларував ряд процедур і дій з підвищення енергоефективності, серед яких значне зниження обсягів енергоспоживання, розвиток альтернативної енергетики, використання теплових насосів і відпрацьованого тепла, установка вітряних потужностей обсягом 3 ТВт/год. до 2010 р. Особливу увагу було приділено питанням ефективності енергоємних галузей, зокрема житлово-комунального господарства (далі – ЖКГ), скорочення обсягів використання електроенергії для побутового опалення, розвитку відновлюваної енергетики та захисту навколишнього середовища. Для реалізації зазначених цілей 22 червня 2001 р. Королівським Міністерством Нафти і Енергетики Норвегії була заснована компанія ENOVA SF, основною метою якої стало стимулювання учасників ринку фінансовими інструментами, екологічно безпечно і раціонально виробляти і використовувати енергію. Об'єднання функцій з реалізації політики в рамках однієї гнучкої і орієнтованої на ринок організації покликано стимулювати зростання рівня енергоефективності за рахунок мотивації учасників ринку до прийняття рішень про вкладення інвестицій в економічно рентабельні і екологічно безпечні проекти.

Для досягнення цілей діяльності ENOVA SF Норвезький Парламент заснував Енергетичний Фонд і виділив гранти в розмірі до 5 млрд. крон. (близько 650 млн. євро). Джерело фінансування організації – податок на тарифи з розподілу електроенергії.

Допомога ENOVA SF у підвищенні енергоефективності у сфері ЖКГ. Приватні та державні власники будівель можуть претендувати на гранти на проведення заходів підвищення енергоефективності будівель. ENOVA SF фінансує інвестиційні програми в галузі підвищення енергоефективності державних і муніципальних будівель.

ENOVA SF на регулярній основі проводить інформаційні кампанії про необхідність заощадження енергії для населення, організує навчання та проведення тренінгів для ключового персоналу офісних будівель, промислових об'єктів, об'єктів теплорозподілення тощо.

У впровадженні енергоефективних *проектів Польщі* існувала зацікавленість з боку банків, які бачили свою вигоду і відчували підтримку з боку уряду країни. Комерційні та державні банки надавали кредити житловим товариствам для модернізації житлового фонду з низьким відсотком (2–10%) під гарантію повернення через тарифну політику. Крім того, товариство могло виграти грант і отримати від держави фінансування на покриття відсотків по кре-

диту. Безумовно, відповідним процесам сприяла законодавча діяльність держави. За п'ять перших років реформи поляки чітко відрегулювали взаємовідносини у сфері ЖКГ. Після цього в країні різко збільшилася кількість житлових товариств. Станом на 2005 р. їх було близько 107 тис. На кінець II кварталу 2011 р. у Польщі в житлових товариствах перебуває близько 98% багатоквартирних будинків. Подібну практику має і реформа ЖКГ Естонії, що тривала 10 років [7].

На сьогодні для продовження процесу реформування та впровадження енергоефективних проектів у всі галузі економіки створено Фонд «Теплової реновації та капітального ремонту», який функціонує в межах державного банку – Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). BGK зобов'язаний: 1) передбачити у своєму фінансовому плані Фінансовий план Фонду, розробленого на основі консультацій з Міністром фінансів, Міністром навколишнього середовища, і Міністром будівництва та ЖКГ; 2) скласти окремий баланс і облік прибутків і збитків Фонду, що має бути включено у фінансову звітність банку.

Заохочувальні виплати здійснюються BGK з коштів Фонду. BGK надає заохочувальні виплати в обсягах, що не перевищують вільні кошти Фонду та в межах, передбачених (у фінансовому плані Фонду) для кожного виду заохочувальних виплат. Управління коштами Фонду здійснює BGK, а позики надаються банками-кредиторами, які співпрацюють з BGK. Інвестори подають заявки на отримання відшкодування частини кредиту до BGK через банк, що надав позику.

Фонд наповнюється за рахунок: 1) коштів державного бюджету в обсязі, який передбачений у Законі про державний бюджет; 2) відсотків з депозитів Фонду в банках; 3) доходів з інвестицій Фонду в цінні папери Державного казначейства або Національного банку, а також в облігації та векселі, гарантії, щодо яких надано Державним казначейством або Національним банком, та цінні папери фондового ринку; 4) благодійні пожертви та спадщина; 5) інші доходи.

У 2013 р. Фонд отримав нарахування з бюджету у розмірі 132,7 млн. злотих (31,7 млн. євро). Від створення Фонду (1998 р.) до 31.12.2013 р. на його рахунок було зараховано суму у розмірі 1 555 млн. злотих (близько 372 млн. євро).

Кошти Фонду можуть витратитися на такі цілі: покриття заохочувальних виплат; покриття витрат на верифікацію енергоаудиту та аудиту реновації; покриття операційних витрат Фонду; покриття рекламних витрат Фонду.

У модернізації ЖКГ цікавою є *практика Чехії*. Стимулювання проектів підвищення енергоефективності та використання відновлювальної енергетики в будівлях бюджетної сфери та житлово-комунального комплексу організовано державною Програмою «Зелені заощадження».

Програма розділена на три основні сфери підтримки: А. Енергозбереження при опаленні (А1. Повна теплова ізоляція; А2. Часткова теплова ізоляція). В. Будівництво відповідно до енергетично пасивного стандарту. С. Використання відновлювальних джерел енергії для опалення та підготовки гарячої води (С1. Заміна системи опалення для використання енергії біомаси з низьким рівнем викидів вуглекислого газу та впровадження ефективних теплових насосів; С2. Обладнання нових будівель джерелами енергії з низьким рівнем викидів із біомаси та ефективних теплових насосів; С3. Установка сонячних колекторів). Додатково передбачається: D. Надбавка до субсидії за поєднання заходів – бажано поєднувати деякі заходи та варто субсидувати такі комбінації (але тільки при поточному використанні та не більше одного разу для об'єкту навіть при застосуванні багатьох таких поєднань).

Для фінансового наповнення цієї програми створено Державний екологічний фонд Чехії. Фонд є державною організацією, що адмініструється Міністерством навколишнього середовища. Фонд має окремий банківський рахунок, розпорядження коштами Фонду визначає Міністр.

Управління Фондом здійснює директор, який призначається і звільняється з посади Міністром охорони навколишнього середовища.

До основних функцій Фонду належить надання консультаційних та дорадчих послуг, прийом та оцінка заявок, проведення підготовчих робіт для затвердження фінансування, надання фінансування бенефіціарам та постійний аудит використання коштів, оцінка кінцевого використання наданих коштів та досягнутих екологічних цілей.

Станом на грудень 2013 р. у Фонді працювало 518 робітників, середня місячна зарплата становила CZK 29,690 (близько 1000 євро).

Надходження до Фонду в основному забезпечуються за рахунок: зборів за скиди стічних вод у поверхневі води; зборів за викиди шкідливих речовин у повітря; зборів відповідно до Закону про відходи; зборів від виведення сільськогос-

подарської землі з земельного фонду (60% від загального обсягу); зборів за фактичне споживання підземних вод (50% від загального обсягу); платежів до державного бюджету за видобуток корисних копалин; штрафів, накладених Фондом та Екологічною інспекцією, за порушення правил і заходів з охорони навколишнього середовища; санкцій, накладених на заявників, які використовують або зберігають кошти Фонду неналежним чином; дотації з державного бюджету; частка податкових надходжень; кредити юридичних осіб; внески вітчизняних та іноземних юридичних і фізичних осіб; інші надходження, визначені загальнообов'язковими правовими нормами, що регулюють різні складові навколишнього середовища.

До доходів Фонду також належать надходження від коштів, що зберігаються на строкових депозитах. Доходи Фонду не належать до державного бюджету. Фонд отримує фінансові ресурси з ЄС, зокрема, з Фондугуртування (Cohesion Fund) та Європейського фонду регіонального розвитку (European Regional Development Fund).

Програма «Зелені заощадження» у Чеській Республіці спрямована на фінансову підтримку проведення утеплення існуючого житлового фонду, а також встановлення опалення із застосуванням відновлювальних джерел енергії та будівництво згідно зі стандартом енергетично пасивних будинків. Фінансову підтримку впровадження проектів енергозбереження та відновлювальних джерел енергії зосереджено на житлових будівлях усіх форм власності та спорудах бюджетної сфери. Механізм заохочення дозволяє компенсувати власникам або управлінцям житла чи будівель бюджетної сфери частину витрат на реалізацію заходів, що дозволили досягнути зниження споживання енергії щонайменше на 20% при опаленні приміщення або його обмеження до 70 кВт·год/м² за рік. У результаті інвестиційна підтримка енергоефективності в житлово-комунальному секторі здебільшого зосереджується на існуючих будівлях [8, с. 19–20].

Згідно з проведеними оцінками, для енергозбереження в Чехії 89% коштів виділено на

Таблиця 1

Міжнародний досвід фінансування енергоефективних проектів

Країна	Досвід
Німеччина	Виробництво енергії за рахунок використання вугілля й альтернативних джерел енергії. Використання державних дотацій на стимулювання екологічних альтернативних видів енергії й видобуток бурого й кам'яного вугілля. Упровадження енергоефективності фінансується за допомогою банків та великих корпорацій.
Австрія	Фінансування енергоефективності та енергозбереження здійснює держава, виділяючи при цьому федеральні субсидії.
Норвегія	Досвід країни характеризується як процес забезпечення енергоефективності з урахуванням усіх аспектів лібералізованих ринків, цільового планування й захисту навколишнього середовища.
Польща	Отримання кредитів від комерційних та державних банків для модернізації житлового фонду з низьким відсотком (2–10%) під гарантію повернення через тарифну політику. Створення Фонду теплової реновації та капітального ремонту, який став основним фінансовим донором.
Чехія	Організовано державну Програму «Зелені заощадження». Створено Державний екологічний фонд Чехії, який отримує фінансування від міжнародних організацій.

утеплення існуючого житла, обсяг субсидій для використання відновлювальної енергетики склав 10%, а на пасивне будівництво виділено 1% фінансових ресурсів.

Отримані дані про досвід країн світу в енергоефективності згуртуємо у таблицю для порівняння їх між собою (табл. 1).

Таким чином, можемо сказати, що кожна країна для розвитку енергоефективності зробила вагомий вклад. Звернемо увагу і на те, що згідно з висновками європейських фахівців, найбільш надійними інструментами енергозбереження є фінансово-економічні регулятори і стимули, такі як ціни та тарифи, пільгове оподаткування, державна фінансова підтримка. Провідну роль в енергозбереженні відіграє і кваліфікований енергоменеджмент, що креативно працює при виконанні вимог міжнародних стандартів.

Досліджено групу країн – Німеччину, Австрію, Норвегію, Польщу, Чехію. Визначено, що у більшості країн не віддається перевага техніко-технологічній стороні проблеми чи організаційно-економічній. Скоріш за все, вплив цих складових на загальний процес майже рівний. Але в загальній енергозбережній діяльності в Європі фактор інженерно-технічного забезпечення діє достатньо стабільно, а більш мобільні позиції характерні для організаційно-економічних факторів.

Орієнтуючись на зарубіжну стратегію використання інновацій в проектах енергозбереження, маємо констатувати, що досить вагоме місце в ній посідає інноваційна складова та сто відсоткове забезпечення прозорості. В Україні ж стан енергозбереження в Україні досить низький, головним чином через недостатню фінансову забезпеченість підприємств, низьку платоспроможність та прорахунки в проведенні реформ. Саме тому на державному рівні слід сформулювати нові механізми і моделі енергозбереження і більш змістовно та детально включити фінансову складову у заходи з енергозбереження.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Дослідженнями визначено, що передові європейські країни не тільки надають велике значення впровадженню енергоефективних проектів, але й масштабно, в постійному режимі державного впливу, проводять заходи практичного втілення інноваційних програм і проектів у всіх сферах діяльності. Наведені конкретні приклади впровадження окремих проектів і отримані результати їх ефективності. Сформовано позиції щодо завдань використання європейського досвіду щодо фінансування енергоефективних проектів

На основі вивчення світового досвіду до основних пріоритетів діяльності у сфері енергозбе-

реження можна віднести: надійність енергопостачання; законодавство та нормативну базу; упровадження високоефективних енергозберігаючих заходів; інформованість суспільства; оперативне управління енергозбереженням; забезпечення прозорості та фінансове наповнення проектів.

Основними інструментами світової практики у сфері енергозбереження є адміністративні заходи – законодавчо закріплені норми та ініціативи. Якщо говорити про Україну, то слід зазначити, що за умови реалізації існуючого потенціалу енергозбереження можливо підвищити конкурентоспроможність вітчизняної економіки, відновити виробництво і створити додаткові робочі місця. Необхідно використовувати досвід європейських країн, які мають свої традиції з енергозбереження. Заходи та інструменти, що успішно зарекомендували себе в інших державах, придатні і мають бути використані в українських реаліях.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Рижкова Г.В. Банківське кредитування як джерело фінансування проектів підвищення енергоефективності підприємств / Г.В. Рижкова // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 1(13) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-1-2012/214-222.pdf>.
2. Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010–2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150929.html.
3. Слупський Б.В. Завдання впровадження європейських норм і стандартів з енергоефективності та енергозбереження в Україні / Б.В. Слупський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2010/27.pdf.
4. Енергозбереження в ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mdi.org.ua/files/file/school_242_Kyiv_report_3_dodatok.pdf.
5. Сурменелян О.Р. Світовий досвід управління енергозбереженням / О.Р. Сурменелян // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2013. – № 2(22). – С. 96–108.
6. Енергоефективність у Німеччині – можливості для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media>.
7. Стеценко А.А. Зарубіжний досвід реалізації державних програм у сфері житлово-комунального господарства / А.А. Стеценко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Stetsenko.pdf>.
8. Коментарі та пропозиції НЕЦУ щодо Статуту Державної спеціалізованої установи «Фонд енергоефективності» / Національний екологічний центр України. – К., 2015. – С. 20.